

Metodika nastave likovne kulture: Kreativnost i okruženje - utjecaj fizičkog prostora na kreativnost učenika u nastavi likovne kulture

Matok, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:312188>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti

DIPLOMSKI RAD

Kreativnost i okruženje - utjecaj fizičkog prostora na kreativnost učenika u nastavi likovne kulture

Creativity and environment – the effects of the physical space on students' creativity in art education

Marija Matok

Mentorica:

doc. art. Ida Loher

Zagreb, 2024.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Teorijski dio	3
2.1. Stilovi učenja i vrste inteligencije.....	3
2.1.1. Kreativnost.....	5
2.2. Fizičko okruženje.....	6
2.3. Psihološko okruženje.....	7
2.3.1. Nastavnik.....	8
2.3.2. Učenici.....	9
3. Empirijski dio	10
3.1. Cilj istraživanja.....	10
3.2. Uzorak istraživanja.....	10
3.3. Instrumenti i metode istraživanja.....	10
3.4. Nastavne metode i oblici rada.....	11
3.5. Tijek istraživanja: satovi i anketa.....	11
3.6. Nastavni satovi – tijek istraživanja.....	12
3.7. Učiona.....	12
3.7.1. <i>Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja</i>	13
3.7.2. <i>Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji</i>	13
3.8. Atelijer.....	14
3.8.1. <i>Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja</i>	14
3.8.2. <i>Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji</i>	15
3.9. Analiza rezultata istraživanja	15
3.9.1. Analiza likovnih radova.....	15
3.9.2. Analiza ankete.....	22
3.9.3. Rasprava.....	25
4. Zaključak	26
5. Literatura	28
6. Prilozi	30

SAŽETAK

U ovom diplomskom radu istražuje se utjecaj fizičkog prostora (učionice) na kreativnost učenika. Mnoge teorije ukazuju na to da prostor u kojem učenici borave i uče značajno utječe na način procesuiranja informacija, na motivaciju te, u ovom slučaju, na konačni produkt na satu likovne kulture. Istraživanje je provedeno u dva peti razreda, tijekom kojeg je praćeno ponašanje učenika unutar grupa, tijekom radnog procesa i za vrijeme analize radova. Da bi analiza i rezultati istraživanja bili jasniji, odrađena su dva različita nastavna sata. Prva tema zahtijevala je od učenika da naslikaju apstraktnu sliku svojih trenutnih emocija, dok su u drugoj učenicima oblikovali maketu u trodimenzionalnom prostoru. U oba nastavna sata učenici su iskazivali različita ponašanja i rješenja koja će u ovom diplomskom radu biti pomno analizirana i teoretski obrađena.

U ovom radu istražuju se odgovori na sljedeća pitanja:

Kakav utjecaj ima okolina na kreativnost učenika?

Koje su razlike u likovnim radovima učenika na temelju vanjskih faktora?

Kako poboljšati okolinu za učenje da odgovara potrebama učenika?

Ključne riječi: fizički prostor, likovna kultura, motivacija, kreativnost

SUMMARY

In this master's thesis, I will present my research on how the physical environment (the classroom) has an effect on students' creativity. Many theories have shown how the surrounding environment has a big impact on students' information processing, motivation, and in this case, their artistic expression in art class. The research was conducted on two fifth grade groups during which I have observed their behavior while working in a group, their work process and analysis. In order to derive more information, I have presented two different class topics. The first topic was for the students to paint an abstract representation of their current emotions, while the other topic focused on making a 3D model of an imaginary machine. During these two classes, the students have exhibited different behavior and solutions which will be analyzed and backed up theoretically in this master's thesis.

In this thesis, the following questions will be reviewed:

How does physical space affect students' creativity?

Which differences are shown in students' artwork based on external factors?

How to adapt the physical space of the classroom based on students' needs?

Key words: physical environment, art education, motivation, creativity

1. UVOD

Fizički prostor koji nas svakodnevno okružuje ima velik utjecaj na čovjekovu psihu i ponašanje. Učenici u svojim razvojnim godinama većinu vremena provode u učionicama koje često nisu adekvatno opremljene kako bi pružile osjećaj sigurnosti i ugodnosti. Provedena su mnoga istraživanja koja otkrivaju kakav utjecaj izgled učionice ima na učenikove performanse tijekom nastave.

Izgled učionice mijenjao se tijekom povijesti. Tijekom 18. i 19. stoljeća, u jednoj učionici nastavu je slušao velik broj učenika odjednom. Danas je taj broj u osnovnim školama ograničen na 28 *Pravilnikom o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi*¹ i *Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*.² U srednjoj školi, maksimalan broj učenika u razrednom odjelu iznosi 32, što je određeno *Državnim pedagoškim standardom srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*.³ U počecima obrazovanja u Hrvatskoj sjedilo se na tvrdim drvenim klupama i plastičnim stolicama i nisu postojala mnoga pomagala kao poput projektor ili tableta. U inventaru jedne učionice iz 18. stoljeća navode se: ploče od voštana platna, crna drvena ploča, klupe, olovne tintarnice, stol s klupom za učitelja, željezna peć, prozori, tamni prozori, zvono i knjige.⁴ U gore navedenom standardu također se ističe važnost prirodnog osvjetljenja učionice, gdje se navodi da je „prirodno osvjetljenje najznačajniji psihološki i fiziološki čimbenik radnih uvjeta u školskoj zgradi te je, ovisno o obliku nastave, nužno osigurati primjerenu kvalitetu i jačinu osvjetljenja“. Pod opremu koja se mora nalaziti u učionici navedeni su: stolci s naslonom, audiolinija, zidna ploha za izložbe, ormari, vitrine i police... U *Kurikulumu nastavnog predmeta Likovna kultura za osnovne škole i Likovna umjetnost za gimnazije* spominju se instrumenti koji omogućavaju efikasno i kvalitetno provođenje određenih aktivnosti i nastavnog sadržaja, a to su „računalo s internetskom vezom, projektor visoke rezolucije, koji ima kvalitetnu i neizmijenjenu reprodukciju boja ili proporcija, podloga za reprodukciju velikoga formata,

¹ *Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi*, članak 3, red 2, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_10_124_3065.html, zadnje pregledano 17.1.2024.

² *Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*, članak 8, red 1, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2129.html, zadnje pregledano 17.1.2024.

³ *Državni pedagoški standard srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*, članak 24, red 2 i članak 25, red 1 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2130.html, zadnje pregledano 17.1.2024.

⁴ *Povijest hrvatskog školstva i pedagogije*, Emerik Munjiza, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, 2009.

adekvatno i kontrolirano osvjetljenje (mogućnost zamračenja učionice), audiooprema, prostor za čuvanje učeničkih radova (likovnih radova, mapa, istraživačkih radova), umivaonik i pristup tekućoj vodi u samoj učionici.“⁵

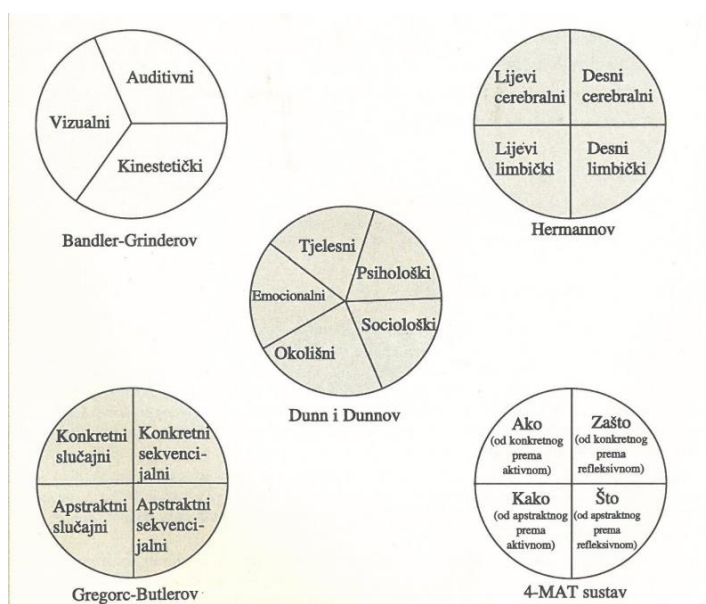
Razna pomagala u nastavi potiču znatizelju kod učenika te nastavniku omogućavaju razne načine prenošenja informacija. Svi ti faktori utječu na ponašanje učenika tijekom nastave, a u konačnici i na proces učenja. Specifično za nastavu Likovne kulture, vizualni materijali, pomagala i izgled učionice trebali bi pozitivno utjecati na intrinzičnu motivaciju kod učenika, iz koje se dalje razvijaju pozitivni osjećaji i kreativnost. Znanstvenici su surađivali s nastavnicima u svrhu poboljšanja uvjeta u školama. Provodili su istraživanja u kojima su ispitivali ponašanje učenika tijekom procesa učenja te kakav utjecaj na učenje ima prostorija, učitelj, gradivo i drugi učenici.

⁵ *Kurikulum nastavnog predmeta Likovna kultura za osnovne škole i Likovna umjetnost za gimnazije*, str. 103-104., 2019. Ministarstvo znanosti i obrazovanja

2. TEORIJSKI DIO

2.1. Stilovi učenja i vrste inteligencije

Stilovi učenja su načini na koje osoba uči. Učenje polazi od razmišljanja, zatim obrade unesenih informacija te razumijevanja i primjene istih. Istraživanja su dokazala da učenici bolje pamte informacije kada uče na preferirani način. Svako dijete razvija svoj stil učenja koji će koristiti tijekom školovanja. U Kurikulumu Likovne kulture, nastavnicima je omogućeno istraživanje tih stilova učenja koje

Slika 1 Modeli stilova učenja

učenici razvijaju te prema njima oblikuju nastavni proces i načine prenošenja informacija. Nastavnici sve više implementiraju takvu vrstu učenja u nastavni proces, gdje su učenici aktivni u usvajanju informacija u odnosu na pasivni način usvajanja informacija, takozvanu „frontalnu nastavu“. „Frontalna nastava“ podrazumijeva nastavnikovo prenošenje informacija isključivo verbalno i vizualno, dok su učenici pasivni i ne sudjeluju u aktivnom procesu učenja. Takav način učenja bio je standard u prošlosti, no kako se ponašanje učenika mijenjalo kroz generacije, postao je manje efektivan. Postoji pet modela stilova učenja: Bandler-Grinderov, Hermannov, Dunn i Dunnov, Gregorc-Butlerov i 4-MAT sustav (Slika 1).⁶

Bandler–Grinderov model podrazumijeva unos podataka na vizualni, auditivni i kinestetički način. Djeca u ranim fazama razvoja koriste i gustativni način (stavljanje igračaka i ostalih predmeta u usta) kako bi učili o svojstvima predmeta. Taj način unošenja podataka gubi se s daljnjim razvojem. Unos podataka je, dakle, ili eksterni (iz vanjskog svijeta) ili interni (iz vlastitih misli/mašte). Bob Samples tvrdi da ljudi imaju pristup mnogim drugim osjetilima, no

⁶ *Super-nastava: Nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*, Eric Jensen, EDUCA, 1995.

rano uvjetovanje ih zanemaruje i ne smatra ih društveno prihvatljivima. Ta osjetila su: vestibularno (ponavljajući pokreti), magnetsko (feromagnetska orijentacija), ionsko (elektrostatični naboj), geogravimetričko (osjećaj razlike u težini predmeta) i proksimalno (udaljenost).⁷ Hermannov i Gregorc–Butlerov model oboje opisuju dominaciju jedne od dviju hemisfera mozga – lijeve i desne. Lijeva hemisfera zadužena je za razumijevanje i govor, čitanje i pisanje te izvođenje motoričkih obrazaca. Desna hemisfera ima funkciju prostorne orijentacije, odijevanja i kontrolu emocija te općenito ljudskog ponašanja. Kod ljudi se razvije funkcijska asimetrija hemisfera te zbog toga dolazi do različitih načina obrade podataka kod učenika, ovisno o dominantnosti određene hemisfere.⁸ 4–MAT sustav ispituje intuitivni aspekt učenja koji uzima u obzir vrijeme, rizik i unutarnje/vanjske referentne točke. To je proces rasuđivanja što učiniti nakon dobivene informacije ili obavijesti. Rita i Kenneth Dunn razvili su najpoznatiji model učenja koji uzima u obzir okolinu u kojoj se odvija proces učenja.

Kako svako dijete razvija svoj vlastiti stil učenja, iz toga proizlazi i vrsta inteligencije. Slavna uzrečica za koju se pogrešno smatra da ju je napisao Albert Einstein glasi: „Svatko je genij, ali ako osuđuješ ribu po njoj mogućnosti da se popne na drvo - mislit će da je glupa.“ U razredu će uvijek biti učenika koji briljiraju u određenim predmetima i područjima više nego u ostalim. Iako postoje razni testovi za mjerenje inteligencije, ona se ne može točno definirati brojem jer varira od pojedinca do pojedinca. Howard Gardner je uspostavio model višestrukih inteligencija, njih osam:

1. Interpersonalna
2. Intrapersonalna
3. Prirodna
4. Tjelesno-kinestetička
5. Vizualno-prostorna
6. Matematičko-logička
7. Lingvistička
8. Glazbena

⁷ *Super-nastava: Nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*, Eric Jensen, EDUCA, 1995.

⁸ mozak. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 23.7.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/mozak>>

Interpersonalna inteligencija odnosi se na sposobnost uočavanja i razlikovanja određenih emocija, akcija, motivacija i ostalih ljudskih ponašanja. Osobe sa ovom vrstom inteligencije dobro prepoznaju osobnosti drugih ljudi s kojima su u neposrednom kontaktu. Intrapersonalna inteligencija odnosi se na mogućnost raspoznavanja vlastitih osjećaja i stanja te regulacije nepoželjnih reakcija iz negativnih emocija. Daniel Goleman ovu vrstu inteligencije naziva i emocionalnom inteligencijom.⁹ Prirodna inteligencija podrazumijeva poznavanje živih organizama iz prirode, njihovih međusobnih odnosa i različitosti. Tjelesno–kinestetička inteligencija uključuje upotrebu svih dijelova tijela u procesu izražavanja misli i osjećaja, stvaranja umjetnosti ili rješavanja problema. Osobe sa razvijenom tjelesno – kinestetičkom inteligencijom imaju razvijenu ravnotežu, prostornu koordinaciju, snagu i brzinu. Očituje se kod plesača i sportaša. Vizualno–prostorna inteligencija posebno je razvijena kod umjetnika (osobito kod arhitekata) te kod osoba izvan umjetničke sfere poput geografa, kirurga i pilota. Ovu vrstu inteligencije obilježava sposobnost primanja informacija iz prostora te mogućnost njegove preobrazbe, adaptacije i izmjene. Matematičko–logička inteligencija podrazumijeva shvaćanje apstraktnih koncepata, pogotovo u sferi matematike. Školski uspjeh i brojni IQ testovi temelje se na ovoj vrsti inteligencije. Razvijena je kod računovođa, znanstvenika, inženjera i igrača šaha. Lingvistička inteligencija označuje sposobnost učinkovite upotrebe riječi u razgovoru i pisanju. Očituje se u razgovijetnom govoru i bogatom rječniku te je zastupljena kod pisaca, književnika, odvjetnika i novinara. Glazbena inteligencija bitna je mnogim glazbenicima i skladateljima u stvaranju i prepoznavanju jasnih glazbenih tonova i zvukova.¹⁰ R. Sternberg smatra da bi se trebalo primijeniti znanje o višestrukim inteligencijama i njihovom raspoznavanju unutar okvira nastave.¹¹

2.1.1. Kreativnost

Kreativnost (prema kreacija; usp. engl. *creativity*, njem. *Kreativität*) sposobnost je stvaranja jedinstvenih i novih rješenja, ideja, proizvoda i sl. Smatra se i „kritičkim procesom koji je uključen u stvaranje novih ideja, rješenje problema ili samoaktualizaciju pojedinca“.¹² Da bi nešto bilo kreativno riješeno, mora biti originalno i dosad rijetko viđeno unutar sfere u kojoj se

⁹ *Emocionalna inteligencija*, Daniel Goleman, 1997., Mozaik knjiga, Zagreb

¹⁰ *Gardnerov model višestrukih inteligencija*, Anđelka Slavić, stručni članak, 2009., <https://hrcak.srce.hr/file/122444>, zadnje pristupljeno 23.7.2024.

¹¹ *Applying Psychological Theories to Educational Practice*, R. Sternberg, American Educational Research Journal, 2008.

¹² *Teacher Behaviors that Foster Creativity. Educational Psychology Review*, G. B. Esquivel, 1995.

stvara. Kreativnost može biti i vrsta individualnog izražavanja ako se promatra kao rješavanje problema koje uključuje stvaranje novih značenja.¹³ Kreativni proces ima nekoliko faza: preparaciju – upoznavanje problema ili pitanja; inkubaciju – dio procesa u kojem se stvaraju paralelne mentalne asocijacije; uvid – iznenadno rješenje; evaluaciju i elaboraciju – razmatranje dobivene ideje i apliciranje na proizvod koji je prihvatljiv okolini.¹⁴ Smatralo se da je kreativnost bila jedinstvena karakteristika malog broja ljudi. „Fenomen“ kreativnosti počeo se istraživati 1950. godine predavanjem američkog psihologa J. P. Guilforda. Danas se kreativnost shvaća kao „opći ljudski potencijal.“¹⁵ Društvo ima veliku ulogu u prepoznavanju i prihvaćanju kreativnih rješenja, stoga je usko povezana i s pojmom inovacije. Definicije kreativnosti i inovacije usko se isprepliću, no nisu identične. Kreativnost je „sposobnost proizvodnje novih ideja neovisno o njihovoj eventualnoj primjenjivosti“, dok je inventivnost „sposobnost transformacije novih ideja u (korisne) proizvode ili usluge“. ¹⁶

2.2. Fizičko okruženje

Fizičko okruženje (učionica) mora biti jasno uspostavljen prostor u kojem učenici mogu nesmetano pratiti nastavni proces. Najvažniji zadatak učitelja je stvoriti okruženje u kojem će moći efektivno podučavati. Učinkovito okruženje za učenje i komunikaciju između učitelja i učenika moćan je neverbalni faktor koji se može prilagoditi u korist poboljšanja nastave.¹⁷ Većina škola nema posebno opremljene učionice za sve školske predmete i aktivnosti, što nastavniku predstavlja dodatan izazov tijekom nastavnog procesa. Prostor učionice, svjetlost, prozračnost, klupe, stolice itd. imaju izravan utjecaj na učenikov osjećaj sigurnosti i ugodnosti. Također, imaju značajan utjecaj na disciplinu, interes i urednost učenika. Izgled učionice može pružiti učenicima uvid u osobnost učitelja i njihov entuzijizam za podučavanjem. Pomno

izra¹³ *Education for Creative Potential. Scandinavian Journal of Educational Research*, M. A. Runco, 2003.

¹⁴ kreativnost. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. pristupljeno 25.7.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/kreativnost>>.

¹⁵ *Daroviti učenici, Život i škola*, Lj. Vranjković, 2010.

¹⁶ *Kako postati pun ideja: menadžeri i kreativnost*, V. Srića, Zagreb, 2003.

¹⁷ *Establishing a Classroom Environment That Promotes Interaction and Improved Student Behavior*, Steve Grubaugh, Richard Houston, Taylor & Francis Ltd., 1990.

uređena pozitivna sredina za učenje može pridonijeti čak 25% uspješnosti nastave jer kada učenik ne prati učitelja, usmjerava pogled prema okolini.¹⁸ Dobra okolina za učenje može:

- unaprijediti odnos između učenika i predmeta,
- stvoriti dobar odnos između učenika i učitelja,
- potaknuti na razmišljanje, kreativnost i znatiželju,
- izgraditi samopoštovanje, samopouzdanje i osjećaj pripadnosti i vrijednosti,
- prenositi obavijesti, utjecati, uvjeriti i pobuditi pozitivne osjećaje,
- unaprijediti odgovornost, osjećaj pravednosti i pozitivan afekt prema školi općenito.

Dobro je omogućiti učenicima da sudjeluju u dekoraciji učionice kako bi imali osjećaj vlasništva nad prostorom. Različiti plakati i natpisi u učionici mogu izazvati određena ponašanja i emocije. Ako je materijal postavljen ispod razine pogleda, može izazvati pozitivne osjećaje. Kada oči gledaju prema dolje i udesno, tijelo ulazi u kinestetičko stanje. Obavijesti se postavljaju iznad razine pogleda što stimulira stanje za dosjećanje informacija.¹⁹

2.3. Psihološko okruženje

Pod psihološkim okruženjem podrazumijevaju se osobe koje su uključene u proces učenja i socijalizacije, a to su ostali učenici i učitelj. Znanstvenici Moos i Trickett uspostavili su *Classroom Environment Measure*²⁰ koji se fokusira na mjerenje i opisivanje interakcija između učenika i učenika te učenika i učitelja, kao i na strukturu organizacije unutar učione. Zaključili su da učioničko okruženje ima 4 razine:

1. Razina odnosa (Relationship level)
2. Razina osobnog razvoja (Individual growth level)
3. Razina održavanja sustava (System maintenance)
4. Razina unaprjeđenja sustava (System development)

Prva razina mjeri se pomoću tri indikatora: uključivanje tj. zalaganje, pripadnost učenika unutar socijalnih krugova i učiteljeva podrška (količina učiteljevog entuzijazma za podučavanjem i

¹⁸ *Super-nastava: Nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*, Eric Jensen, EDUCA, 1995.

¹⁹ *Super-nastava: Nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*, Eric Jensen, EDUCA, 1995.

²⁰ *Classroom Environment and Student Affective Performance: An Effective Profile*, Yin Cheong Cheng, The Journal of Experimental Education, Vol. 62, No. 3, Taylor & Francis, Ltd 1994.

pomaganjem). Druga razina osobnog razvoja podrazumijeva orijentaciju prema zadanom zadatku kojeg planira učitelj te akademsko nadmetanje među učenicima (učenici se natječu u uspjehu). Treća razina odnosi se na red i organizaciju, jasnoću pravila i učiteljsku kontrolu. To podrazumijeva ponašanje učenika i njihovo poštovanje unaprijed određenih pravila koje postavlja učitelj. Također, nastavni sat i aktivnosti moraju biti dobro organizirani. Četvrta razina odnosi se na kreativnost i inovaciju koje učitelj unosi u nastavni proces radi poboljšanja učenja.

2.3.1. Nastavnik

Učenici u školi provode većinu svog vremena i uspostavljaju određeni odnos s nastavnikom. Razniiskusni nastavnici razvijaju specifične načine komunikacije s učenicima. Odnos između učitelja i učenika može se usko povezati s četiri roditeljska stila odgoja ²¹:

1. Autoritarni
2. Indiferentni
3. Permisivni
4. Autoritativni

Autoritaran stil podrazumijeva roditelje koji su skloni kontroli i restrikcijama te ne pokazuju veliku zainteresiranost za pružanje sigurnosti i topline djetetu. Indiferentni roditelji pokazuju nezainteresiranost za brigu o djetetu u emocionalnom i odgojnom aspektu. Nemaju ograničenja ni jasno postavljene granice za djetetovo ponašanje. Permisivni stil podrazumijeva davanje djetetu dovoljno emocionalne pažnje i razumijevanja, no nedovoljno ograničenja. Autoritativni stil je općeprihvaćen kao najefektivniji stil roditeljstva. Podrazumijeva restriktivno i odgovorno roditeljevo ponašanje uz dovoljno emocionalne podrške i razumijevanja.²² Kod upoznavanja s učenicima, učitelj mora postaviti jasna pravila i ograničenja kako bi spriječio neželjeno ponašanje. Istraživanje znanstvenika Frymiera iz 1993. pokazalo je da pozitivan stav u neverbalnoj komunikaciji s učenicima (osmijeh, opuštenost, geste i izrazi lica) poboljšava učenikov stav i količinu naučenog o nastavnom predmetu više nego materijal prezentiran na nastavi.²³ Uvjet za postanak dobrim učiteljem je i poznavanje procesa verbalne komunikacije.

²¹ *The effect of leadership behavior and use of power of Hong Kong secondary school teachers on classroom climate*, M. S. Ho, Educational Research Journal, 1989.

²² *Stilovi roditeljskoga odgoja, slobodno vrijeme i rizično ponašanje mladih*, Zora Raboteg-Šarić i suradnici, znanstveni rad, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 2002., <https://hrcak.srce.hr/file/30831>

²³ *The relationship among communication apprehension and immediacy on motivation to study*, A. B. Frymier, Communication reports, 1993.

Davanje pozitivnih komentara, pohvala, razumijevanje emocija učenika, podržavanje ideja i aktivnosti kod učenika ne prolazi nezamijećeno. Učenici će razviti dobar odnos s učiteljem prema kojem imaju uspostavljeno obostrano poštovanje.²⁴ Istraživanja su dokazala da pod demokratskim (paralelno s autoritativnim roditeljskim stilom) načinom provedbe nastavnog procesa, vladanje učenika je normalno, učenje je aktivno i efektivnije nego pod autokratnim (paralela s autoritarnim roditeljskim stilom) učiteljem. Pygmalionov efekt ili „samoispunjavajuće proročanstvo“ je uvjerenje jedne osobe o mogućnostima druge kroz ponašanje koje to sugerira. Ako je učitelj uvjeren da je njegov razred ispodprosječne inteligencije i sposobnosti te se tako odnosi prema njima, oni će u konačnici pokazivati ispodprosječne rezultate jer im je ta ideja usađena u um preko učitelja.

2.3.2. Učenici

Komunikacija među učenicima može se poboljšati rasporedom sjedenja. Kako se među učenicima nedvojbeno stvaraju socijalne grupe bazirane na različitim čimbenicima, sparivanje učenika unutar tih već uspostavljenih krugova može poboljšati odnose. Važno je da učenici osjete da su dio jedne homogene skupine tijekom nastavnog procesa te da se granice među socijalnim grupama ne provlače. U istraživanju iz 1985., Rosenfeld, Lambert i Black zaključili su da kad su klupe raspoređene u grupe, među učenicima se povećava zalaganje i aktivnost.²⁵ Tijekom rada u školi, zabilježeno je da pri inicijalnom formiranju grupa dolazi do nesuglasica između nekih učenika oko sastava grupa. Većina učenika grupira se prema svom uspostavljenom socijalnom krugu. Formiranjem novih grupa, ostali učenici primorani su surađivati s učenicima s kojima inače nisu u bliskom prijateljskom odnosu. U tim grupama dolazi do suradnje, ali ne u tolikoj mjeri kao u grupama sa već formiranim socijalnim krugom. Ranije uspostavljene grupe imaju poboljšanu aktivnost, suradnju, motivaciju i kreativnost, no skloni su i stvaranju nemira u nastavnom procesu. U takvim situacijama, nastavnik mora odlučiti hoće li narušiti uspostavljene grupe radi postizanja reda u razredu, uz rizik smanjenja kreativnosti i opće motivacije za zadatak.

²⁴ *The effects of teachers' attitudes on students' personality and performance*, Mucella Uluga, Melis Seray Ozdenb, Ahu Eryilmazc, Istanbul Kultur University, Department of Psychology, Istanbul, 2011.

²⁵ *Establishing a Classroom Environment That Promotes Interaction and Improved Student Behavior*, Steve Grubaugh, Richard Houston, Taylor & Francis Ltd., 1990.

3. EMPIRIJSKI DIO

3.1. Cilj istraživanja

Cilj je ovog istraživanja ispitati kako prostor u kojem učenici uče i provode aktivnosti utječe na njihovu kreativnost. Analizirat će se opremljenost učionice, psihološki čimbenici, interakcije i likovni radovi nastali tijekom nastave. Konkretno, ovo istraživanje će se fokusirati na usporedbu radova nastalih na dvije različite lokacije kako bi se utvrdili okolinski faktori koji utječu na ideje i razmišljanja učenika. Također, ispitivanjem učenika putem anketa dobit će se uvid u njihove stavove o potrebama vezanim uz učenje i opremljenost učionice Likovne kulture.

Istraživanje će odgovoriti na sljedeća pitanja:

Kakav utjecaj okolina ima na kreativnost učenika?

Koje su razlike u likovnim radovima učenika na temelju vanjskih faktora?

Kako poboljšati okolinu za učenje kako bi odgovarala potrebama učenika?

Bitni čimbenici u ovom istraživanju su povratne informacije dobivene izravno od učenika jer se istraživanje temelji na njihovoj percepciji fizičkog i psihičkog okruženja.

3.2. Uzorak istraživanja

U Osnovnoj školi Jabukovac provedena su četiri blok sata Likovne kulture s učenicima petog razreda. Razred A pohađao je nastavu u školi, dok je razred B nastavu imao u slikarskom atelijeru na Akademiji. Svaki razred broji oko dvanaest učenika, što ukupno čini 24 učenika. Osim nastave, provedena je i anketa među pedesetak učenika petih razreda iz Osnovne škole Matije Gupca Gornja Stubica i Osnovne škole Đure Prejca u Desiniću.

3.3. Instrumenti i metode istraživanja

Za istraživanje su provedena četiri blok sata Likovne kulture u različitim prostorijama. Tijekom nastave, prikupljali su se verbalni komentari učenika te su provedene vježbe i kratki testovi učinka. Evo kako su se odvijali nastavni satovi:

1. **Prvi nastavni sat: "Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja"**

Učenici su unutar grupa slagali figurativne i apstraktne oblike u imaginarnu priču. Koristeći metodu pareidolije, pronalazili su poznate oblike među mrljama na radovima. Također su pomoću prezentacije i primjera iz prirode tražili asocijacije. Na kraju sata, za test učinka, učenici su šetali prostorom i mobitelima bilježili mrlje prema principu pareidolije.

2. **Drugi nastavni sat: "Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji"**

Učenici su tražili predmete na kojima su uočavali određene vrste masa, kako bi usvojili znanje o vrstama masa. Na likovnom zadatku uspoređivano je koliko su vrsta masa primijenili u svojim radovima. Tijekom diskusije o ekologiji na kraju sata zabilježena je značajna razlika u aktivnosti i entuzijazmu za temu, ovisno o lokaciji nastave.

Osim nastave, provedena je anketa među učenicima petih razreda u dvije škole Krapinsko-zagorske županije: Osnovna škola Matije Gupca u Gornjoj Stubici i Osnovna škola Đure Prejca u Desiniću. Anketa je sadržavala pitanja o opremljenosti učionice likovne kulture i općoj motivaciji tijekom nastave.

3.4. Nastavne metode i oblici rada

Za prvu temu, *Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja*, korištene su metode *brainstorminga*, pronalaženja sličnosti i razlika, načelo „Magarećeg mosta“, razgovor i vrednovanje. Za drugu temu, *Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji*, korišteni su *brainstorming*, radionica budućnosti i pronalaženje sličnosti i razlika. Oblik rada u oba nastavna sata bio je rad u grupi, uz poneki individualni rad.

3.5. Tijek istraživanja: satovi i anketa

Upotrijebljene su dvije teme iz dvaju likovnih područja: slikanje na 2D plohi i oblikovanje u 3D prostoru. U prvoj temi, učenici su zaronili u svoju osobnost i podsvijest te vizualizirali svoj unutarnji svijet. Za drugu temu, iskoristili su svoje već usvojeno znanje o ekologiji i obnovljivim izvorima energije te su to znanje praktično primijenili na maketi. Obje teme iziskivale su od učenika određenu količinu kreativnosti koju su primijenili u radu i analizirali u

prezentaciji pred ostalim učenicima. Jedan od ciljeva nastavnog sata *Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja* bio je upoznati učenike s terminom pareidolije, fenomenom kod kojeg osoba uoči nešto poznato ondje gdje to zapravo ne postoji. Najčešći primjeri pareidolije javljaju se kada pojedinac u formacijama oblaka vidi određene objekte (životinje, ljude, radnje...). Pareidolija je vrsta apofenije, fenomena u kojem ljudi stvaraju veze i sličnosti između nepovezanih stvari. Apofenija se smatra ranim znakom shizofrenije²⁶ i povezana je s godinama. Ljudi koji boluju od Parkinsonove bolesti i demencije imaju zabilježenu povećanu prisutnost pareidolije, dok je kod ljudi s autističnim osobinama ona manje prisutna.²⁷ Pareidolija je blisko povezana s ljudskim osjećajima i maštom, što se najbolje očituje u praksi upotrebe Rorschach testa tijekom psihoterapije.

3.6. Nastavni satovi – tijek istraživanja

Prva tema bila je *Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja*, gdje je zadatak bio postići jedinstvo u kompoziciji putem asocijativnosti boja. Učenici su na B2 formatima u grupama vodenim bojama slikali apstraktni prikaz svojih trenutnih osjećaja, uzimajući u obzir boje i način njihova nanošenja. Kao uvod u likovni zadatak, podijeljeni su im manji formati papira na kojima su mogli slobodno eksperimentirati s različitim nanošenjem boje na podlogu.

Druga tema bila je *Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji*, gdje je cilj bio sastaviti maketu imaginarnog stroja koji bi pomogao ljudima u rješavanju jednog ekološkog problema. Likovni problem bio je kombinirati vrste masa i izraditi harmoničnu cjelinu. Učenicima je na raspolaganju bila ambalaža od svakodnevnih proizvoda koju su mogli iskoristiti u gradnji kompozicije. Kroz poznate kiparske primjere naučili su o vrstama masa koje su primjenjivali na svojim radovima. Na kraju sata prezentirali su svoje makete i diskutirali o ekologiji i izumima koji su bitni za očuvanje okoliša.

²⁶ *The onset of schizophrenia: an attempt to form an analysis of delusion*, Conrad Klaus, Stuttgart, 1958.

²⁷ *Seeing faces where there are none: Pareidolia correlates with age but not autism traits*, Muhammad Rahman, Jeroen J.A. van Boxtel, članak, Discipline of Psychology, School of Health Sciences, Faculty of Health, University of Canberra, 2022., <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0042698922000773?via%3Dihub>, zadnje pregledano 1.8.2024.

3.7. Učionica

U Osnovnoj školi Jabukovac učenici nemaju zasebnu učionicu za predmet Likovna kultura. Klupe su bile posložene u klasične redove, a stol profesora smješten je kod prozora. Uz prirodno svjetlo, koristilo se i fluorescentno osvjetljenje koje je uobičajeno u većini učionica u školama. Veličina razreda odgovarala je broju učenika i bilo je dovoljno prostora za formiranje grupa.

3.7.1. Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja

Učenici su na početku sata posložili klupe u grupe i dobili uvodni zadatak. Uvodni zadatak sadržavao je šablonske i apstraktne oblike različitih boja. Trebali su pomoću boje i oblika složiti imaginarnu priču (primjer: *Izmislili smo priču o žalosnom čovjeku* (korišten oblik plavog čovjeka) *koji ide po danu na posao* (korišten oblik žutog kruga) *i pronade psa* (korišten oblik psa). *Pas se igrao s čovjekom i tada su oboje postali sretni* (korišteni oblici žutog čovjeka i rozog psa) *i otišli na plažu* (korišten apstraktni oblik narančastih „valova“)). Učenicima je bila prepuštena vlastita interpretacija apstraktnih i šablonskih oblika. Među grupama su bile različite interpretacije oblika koji su varirali u boji (npr. „valovi“ narančaste boje su interpretirani kao plaža, a isti oblik u plavoj boji kao voda). Nakon analize priča, shvatili su da su zapravo dobili iste oblike, no različitih boja te da boja ima važnu ulogu u pričanju priče i općenito u asocijacijama. Za vježbu s tehnikom vodenih boja, na A5 formatima papira eksperimentirali su s nanošenjem boje na podlogu. Primijećeno je oklijevanje i dugotrajno razmišljanje o potezima i odabiru boja. Koristili su načine nanošenja koje su spomenuli, kao i načine s kojima su već upoznati. Nakon najave likovnog zadatka i najave da će prikazivati svoje osjećaje na radu, učenici su s nezadovoljstvom izjavili nezainteresiranost za temu. Nakon što se oglasilo školsko zvono, učenici su brzo otišli na odmor. Kada su se vratili, primijećena je manja zainteresiranost za izvedbu rada. Tri od četiri grupe učenika dobro su surađivale unutar svojih grupa, dok je kod jedne grupe primjetno bio veliki entuzijazam za prikaz emocija. Tri od četiri rada riješena su na vrlo sličan način, dok je jedan rad, rad grupe dječaka, imao elemente kreativnosti i različitosti od drugih, prikazujući negativnu emociju (tugu). Tijekom dijela sata u kojem su prepoznavali oblike iz mrlja (pareidolija), primijećeni su oblici iz školske sfere: kontinenti, kiša/kapljice (tijekom nastave vani je padala kiša), gljiva itd. Na kraju sata održan je test učinka gdje su učenici po učionici tražili mrlje u kojima su vidjeli neki drugi oblik. Broj pronađenih oblika i asocijacija bio je mali (5), te su asocijacije bile konkretne i bez opisnih detalja (lice, ruka, rupa itd.).

3.7.2. Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji

Kao i za prethodnu temu, učenici su radili u grupama. Formirali su tri grupe te su zajedno rješavali uvodni zadatak u kojem su trebali spojiti parove skulptura koje su po nečemu bile zajedničke. Cilj je bio spojiti skulpture sa istom vrstom oblikovanja mase. Nakon zadatka, ponovili su naučeno te su dobili još jedan zadatak u kojem su po učioni pokazivali na predmete s odgovarajućom vrstom mase. Entuzijazam za ovaj dio zadatka bio je srednji. Likovni zadatak bio je složiti imaginarni stroj od papirnate i plastične ambalaže koji bi pomogao u rješavanju jednog ekološkog problema: zagađenja zraka, poplava, suše ili onečišćenja mora i rijeka. Motivacija za zadatak bila je velika, no postupno je opadala u dvije od tri grupe. U radu su trebali primijeniti barem dvije vrste masa, a na radovima su uočene maksimalno tri vrste masa. Učenici su uzimali materijal i međusobno ga posuđivali, no nisu iskoristili sav materijal koji su namjeravali upotrijebiti. Pazili su na urednost i konstrukciju elemenata. Radove su prezentirali ostalim učenicima i na kraju sata diskutirali o modernim izumima koji pomažu u očuvanju okoliša. Bilo je oklijevanja u grupama tijekom prezentacije radova; entuzijazam je bio nizak te su radove prezentirali vrlo kratko.

3.8. Atelijer

Prostor slikarskog atelijera na Akademiji veći je od učionice u školi. Učenici su bili okruženi radovima studenata, a klupe su bile formirane u grupe unutar prostora. Svjetlo je bilo prirodno; fluorescentne lampe nisu bile upaljene te su učenici imali dovoljno svjetla za nastavne aktivnosti. Prilikom ulaska u prostor, učenici su zauzeli svoja mjesta u grupama. Prostor za sjedenje bio je organski raspoređen unutar atelijera te su učenici imali priliku odabrati gdje će sjediti. Za sjedenje su bili ponuđeni stolci, klupe i kauč.

3.8.1. Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja

Tijekom prvog nastavnog sata, učenici su vizualno usvajali izgled nove nastavne prostorije. Pozitivno su reagirali na novi raspored sjedenja te su se formirali u grupe bez nesuglasica. Za uvodni zadatak, u kojem su koristili šablonske prikaze, bili su kreativniji u opisima i pričama. Svaki učenik u grupi želio je prepričati što su složili. Ostale grupe su se pridružile u opisivanju i vlastitom tumačenju tuđih uradaka. Za eksperimentiranje s tehnikom vodenih boja, tražili su veći broj papira za slikanje te je proizašlo više radova nego u prethodnom razredu. Jedan učenik otkrio je novu tehniku nanosa boje na podlogu – krpom. Entuzijazam je bio povećan; učenici

su bili energičniji i bolje volje te su boje na podlogu nanosili energično i u mnogo poteza. Likovni zadatak ih je motivirao da dublje porazgovaraju o svojim osjećajima. Naveli su više pozitivnih i jačih emocija u odnosu na prethodni razred. Grupa dječaka vizualizirala je osjećaj anksioznosti, ljutnje i stresa, što nije zabilježeno kod ostalih radova. Principom pareidolije na radovima su pronalazili motive iz neposredne okoline (drveće, mrlje boje na podu) i osobne asocijacije, uglavnom vezane uz pozitivne emocije. Na testu učinka na kraju sata, učenici su primijetili mnogo više oblika (7+) koji su bili opisni (čovjek koji hoda, ptica u letu, krošnja drva).

3.8.2. Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji

Učenici su se prije ovog nastavnog sata već upoznali s prostorom atelijera te su zauzeli ista mjesta i grupe kao i na prošlom nastavnom satu. Na uvodnom zadatku iskazali su entuzijazam te su pronalazili mnogo predmeta s određenom vrstom mase. Pokazali su znatiželju za likovnim zadatkom i temom te su već od najave zadatka promišljali o idejama. Tijekom rada učenici su bili zaigrani te ih je trebalo smirivati. Unatoč tome, pokazali su kreativna rješenja likovnog zadatka. Iskoristili su mnogo više nego dvije vrste masa te su težili ka kompleksnosti i originalnosti rada više od razreda u učionici. Upotrijebili su sav materijal koji su odabrali. Jedna grupa nije bila zadovoljna maketom, no nakon razgovora i pomoći uspjeli su rekonstruirati model. Tijekom prezentacije radova, sve grupe su s entuzijazmom pričale o svom radu. Svaki učenik iz grupe aktivno je sudjelovao u objašnjenju dijelova i funkcije stroja. Učenicima se prostor atelijera dojmio te su komentirali njegov izgled, slike i skulpture.

3.9. Analiza rezultata istraživanja

3.9.1. Analiza likovnih radova

Na nastavnom satu za temu *Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja* učenicima je podijeljen papir veličine A5 na kojem su mogli eksperimentirati s nanošenjem boje na podlogu. Svaki učenik je dobio tri komada A5 papira. Većina učenika je upotrijebila sva tri dobivena papira. Na slici 2 prikazano je 10 radova koji su nastali u učionici Likovne kulture unutar škole. Na radovima se primjećuje limitirana paleta; upotrijebljena je jedna glavna boja, a na nekim radovima sekundarne boje prisutne su u manjim omjerima. Potezi su većinom suzdržani i smireni, a boju su nanosili kistom, spužvom ili razlijevanjem. Vidljiv je slabiji intenzitet pigmenta na većini radova.

Slika 2 Radovi sa nastavnog sata u učionici

Likovni zadatak bio je pomoću boje naslikati dojam trenutnih osjećaja. Učenici su odabrali jednu početnu boju koja predstavlja trenutnu emociju koju osjećaju najintenzivnije. Na glavnu boju nadodane su boje ostalih emocija koje su prisutne. Uglavnom su korištene tople, svijetle boje slabijeg intenziteta. Kao tehniku nanošenja boje na podlogu, uz klasično korištenje kista, koristili su kapanje i razlijevanje. Na donjem lijevom radu grupa učenika objasnila je upotrebu sive (ne)boje za dočaravanje osjećaja tjeskobe i depresije koja se javlja uz ostale pozitivne osjećaje. Djevojčice su uglavnom prikazivale pozitivne osjećaje te nisu ulazile u dublje razgovore o svojim emocijama. Na radu dolje desno grupa dječaka je pomoću fenomena pareidolije uspjela uočiti oblike kontinenata dviju Amerika. Kao i na manjim radovima, učenici

su uglavnom bili oprezni s nanošenjem boje na podlogu te su kompozicijski promišljali o rasporedu elemenata.

Slika 3 Radovi s nastavnog sata u učionici

Naredni radovi nastali su tijekom nastave u atelijeru na Akademiji likovnih umjetnosti na Jabukovcu. Za razliku od radova nastalih u učionici, ovdje dolazi do veće količine eksperimentiranja u uvodnom zadatku na manjim formatima. Jedan učenik je otkrio novi način nanošenja boje na podlogu – krpom. Ovdje su korišteni jači intenziteti boje, dolazi do miješanja boja i većeg korištenja palete boja na jednom radu. Na radu broj 3 učenica je iz apstraktne mrlje fenomenom pareidolije uočila oblik kornjače na koji je nadodala oko da bi prikaz bio doslovniji.

Učenici su iskoristili mnogo više papira tijekom ove faze eksperimentiranja te su nalazili nova rješenja. Moguće je da su bili inspirirani mrljama boja na podu atelijera.

Slika 4 Radovi sa nastavnog sata u atelijeru

Likovni radovi su se navelike razlikovali od radova nastalih u učioni. Pokreti su bili ekspresivniji te je grupa dječaka na radu gore desno prikazala osjećaj anksioznosti i ljutnje koju primarno osjećaju. To su naglasili jakim pokretima i bojama crvenih tonova. Također je dolazilo do veće komunikacije među grupama što je poboljšalo aktivnost i pozitivne osjećaje unutar prostora atelijera. Zanimljiv opažaj bio je kod dječaka u oba nastavna sata gdje su verbalizirali i vizualizirali osjećaje te otvoreno pričali o negativnim emocijama koje ih zaokupljaju, dok su se djevojčice fokusirale na pozitivne osjećaje ne naglašavajući one negativne. Mnoge studije pokazuju kako muškarci u odrasloj dobi ne verbaliziraju svoje osjećaje te su skloni njihovom potiskivanju.²⁸

²⁸ *Gender and Emotion: Masculine identity and restrictive emotionality*, J. Jansz, 2000.

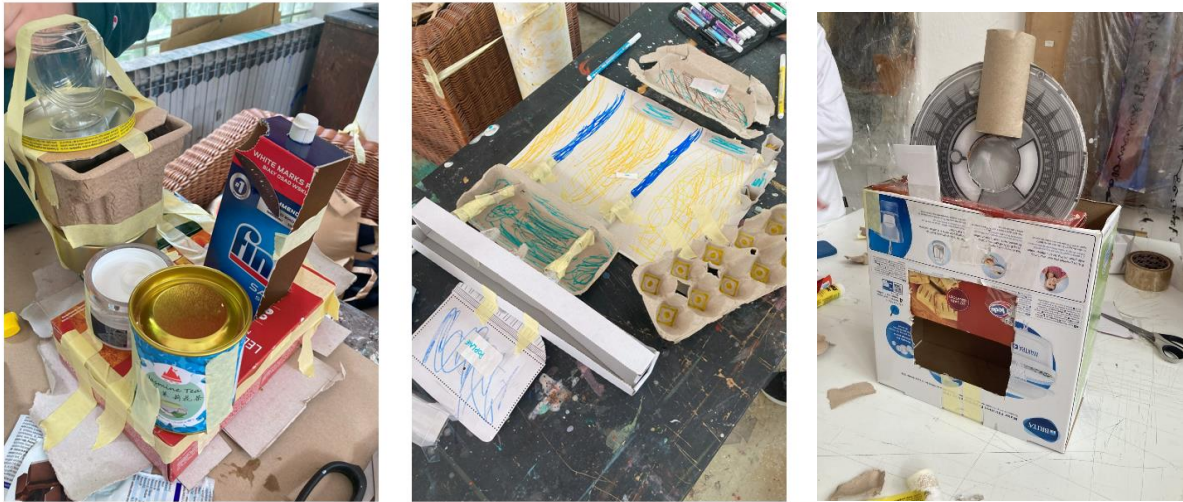
Slika 5 Radovi s nastavnog sata u atelijeru

Na nastavnom satu *Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji* zadatak je bio izraditi maketu imaginarnog stroja koji bi riješio jedan ekološki problem. Na radu su trebali upotrijebiti najmanje dvije vrste masa. Ovdje su učenici na kreativan način pokazali svoje znanje o ekologiji i trenutnim problemima vezanim uz zagađenje voda, zraka i izumiranja životinja. Na radovima nastalima u učionici vidljivo je da su limitirali upotrebu materijala i držali do jasnoće siluete i urednosti. Na prvom radu uočava se eksperimentiranje s oblicima i formom da odgovara funkciji (čišćenje mora od onečišćenja). Na radovima se uočava mali broj različitih vrsta masa.

Slika 6 Makete nastale na nastavi u učionici

Radovi nastali u atelijeru strukturno su kompleksniji i složeniji. Učenici su tijekom prezentacije radova detaljno objasnili funkciju svakog dijela stroja. Koristili su više od dvije vrste masa koje su uz ponavljanje mogli primijeniti i objasniti. Tijekom procesa nastanka makete, učenici su komunicirali s ostalim grupama te su entuzijastično prihvatili zadatak. Na drugom radu uočavamo i upotrebu boje radi jasnoće funkcije stroja.

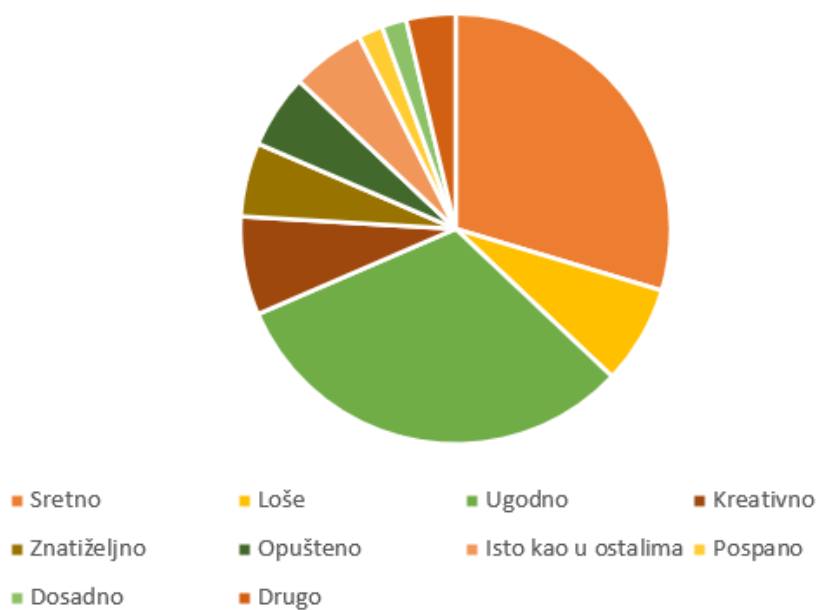
Slika 7 Makete nastale na nastavi u atelijeru

3.9.2. Analiza ankete

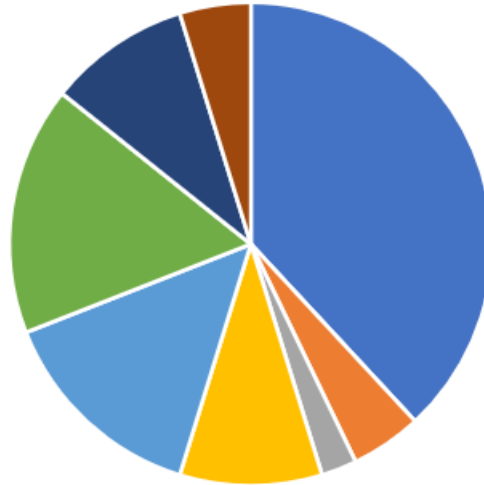
Anketa je bila provedena u dvije škole u Krapinsko-zagorskoj županiji. Sastojala se od šest pitanja: četiri otvorena pitanja i dva pitanja s ponuđenim odgovorima. Pitanja su se odnosila na izgled učionice, nastavu likovne kulture te socijalne odnose unutar razreda (među učenicima i između učenika i učitelja). Anketirani su bili učenici iz tri različita petnaest razreda, ukupno 40 učenika.

Rezultati ankete su kako slijede:

Kako se osjećaš u učionici likovne kulture?

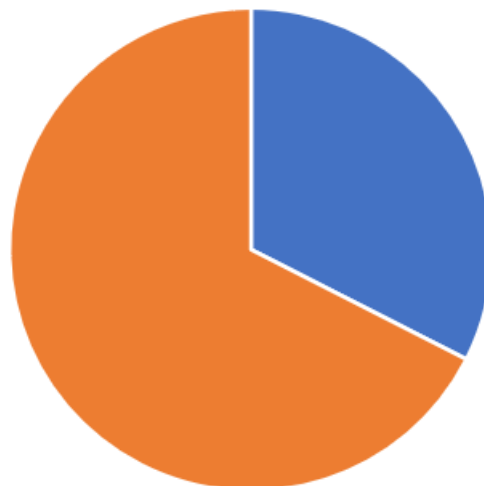

Što bi volio/la promijeniti u učioni?

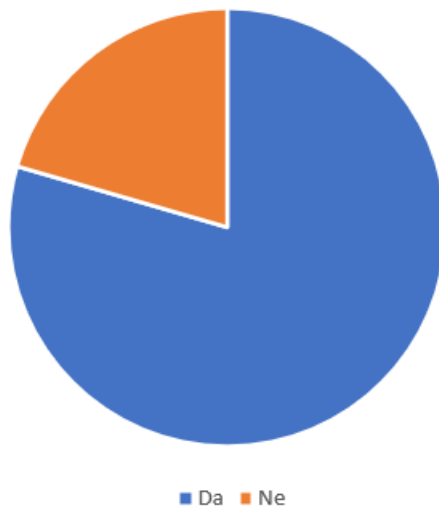
■ Ništa ■ Veličinu ■ Pod ■ Ploču ■ Boju zidova ■ Učiteljicu ■ Miris ■ Klupe i stolice

Zbog izgleda učione želim provoditi više vremena u njoj

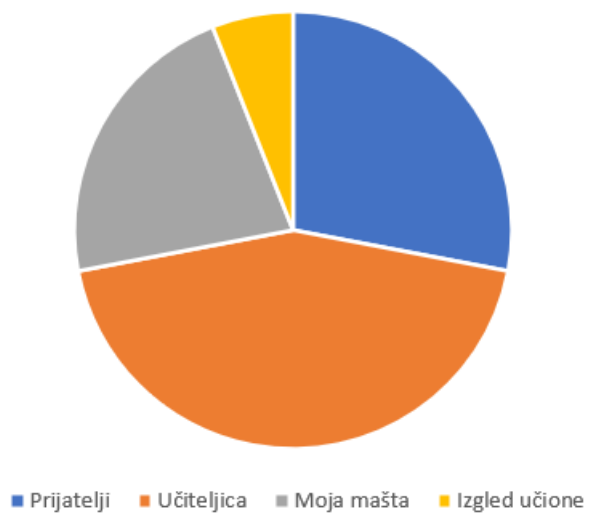

■ Da ■ Ne

U učioni likovne kulture, osjećam se kreativnijim/kreativnijom

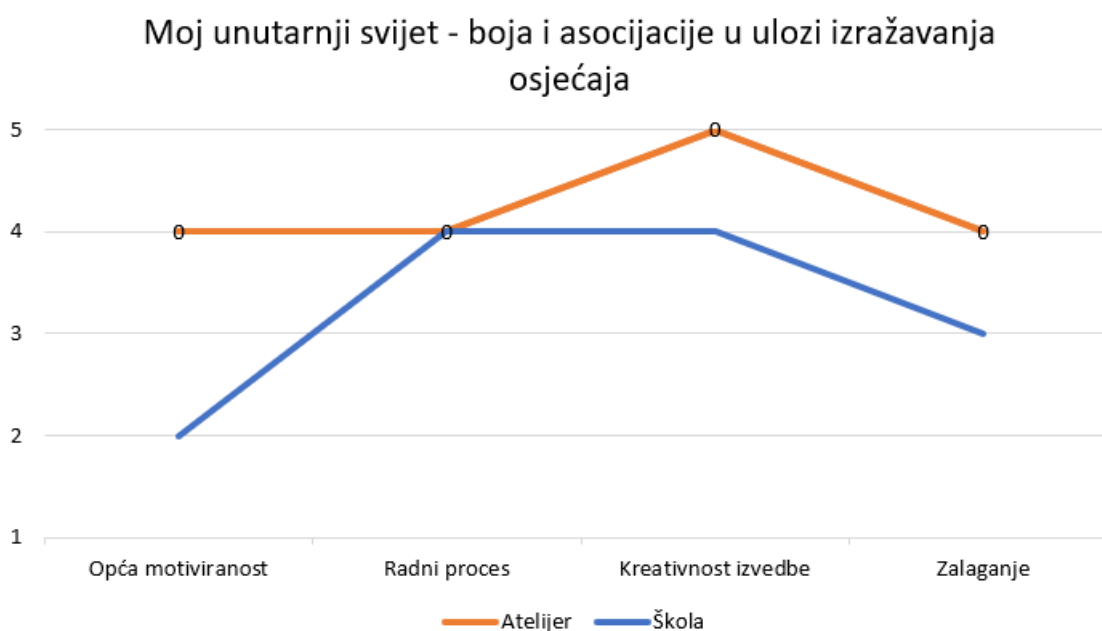

Što (ili tko) ti pomaže da imaš više ideja i rješenja za likovni rad na satu likovne kulture?

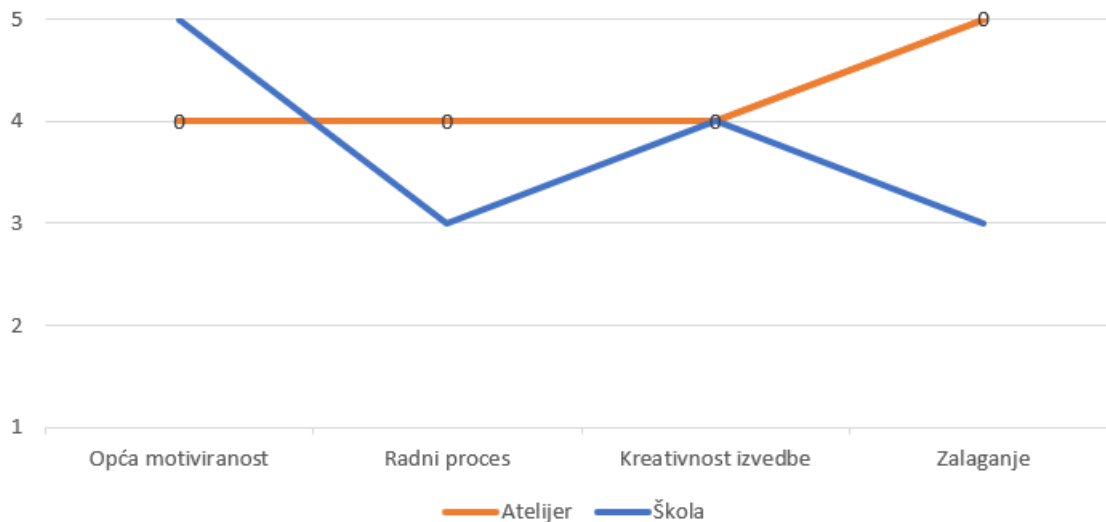

3.9.3. Rasprava

Analiza rezultata prve teme, *Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja*, provedena je pomoću testa učinka na kraju sata. Učenici su se slobodno kretali prostorom i tražili mrlje te druge apstraktne oblike koje su identificirali kao prepoznatljive oblike. Više mrlja i asocijacija pronašli su u slikarskom atelijeru gdje su bili motiviraniji za istraživanjem novog prostora u odnosu na već poznati prostor učionice. Test učinka na drugom nastavnom satu, *Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji*, bio je integriran u sam proces podučavanja. Učenici su pronalazili predmete s naučenim vrstama masa u prostoru i tijekom prezentacije svojih strojeva. Promotren je način na koji su govorili o vrstama masa na svom radu i na radovima drugih. Kao sveobuhvatnu analizu sata izrađen je graf prema sljedećim kriterijima: opća motiviranost, radni proces, kreativnost izvedbe i zalaganje. Kriteriji su ocijenjeni od 1 do 5 (1 – vrlo nisko, 2 – nisko, 3 – srednje, 4 – visoko, 5 – vrlo visoko). Iz priloženog grafa možemo vidjeti da su rezultati u svim kriterijima viši za nastavu održanu u atelijeru nego u učionici.

Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji

Učenici u učionici pokazivali su neutralno raspoloženje, a broj kreativnih rješenja i ideja bio je manji u usporedbi s razredom iz atelijera. Tijekom nastave u oba sata u učionici dolazilo je do nesuglasica među učenicima i manje motiviranosti za likovne zadatke. U jednom trenutku, učenici su komentirali kako im je zanimljivo raditi u grupama te bi željeli više nastavnih sati u tom obliku učenja.

4. ZAKLJUČAK

Iz istraživanja možemo zaključiti sljedeće odgovore na postavljena pitanja:

Kakav utjecaj ima okolina na kreativnost učenika?

Okolina u kojoj se odvija proces učenja ima značajan utjecaj na uspjeh učenika. U slučaju nastave Likovne kulture, učionica mora odražavati kreativnost, prije svega učitelja, a zatim i učenika. Razni unutarnji i vanjski čimbenici utječu na kreativnost učenika. Iz ankete provedene u osnovnim školama primjetno je da su to, u velikoj mjeri, učitelj i ostali učenici unutar učionice.

Koje su razlike u likovnim radovima učenika na temelju vanjskih faktora?

Razlike u likovnim radovima su očite. U temi prvog sata (*Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja*) na manjim formatima dolazi do oklijevanja u

ekspresivnosti i korištenju jačih pigmenata akvarela. To oklijevanje i strah od pogreške očituju se i na velikim grupnim radovima, gdje je korišten mali broj načina nanošenja boje na podlogu. Na satu u atelijeru učenici zaigrano prilaze likovnom zadatku te dublje ulaze u svoje emocije i način na koji ih percipiraju. Na manjim radovima možemo primijetiti kapanje kistom u gotovo *Pollockovskom* stilu, moguće inspirirano mrljama na podu atelijera. Na radovima druge teme (*Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji*) učenici u učionici su težili savršenosti i urednosti makete. Pomno su rezali pik-traku i slagali elemente kako bi dobili jasnu siluetu. To nije zamijećeno na radovima u atelijeru. Tijekom cijelog procesa izrade makete učenici su dodavali elemente i komunicirali na produktivan način s ostalima u grupi.

Kako poboljšati okolinu za učenje da odgovara potrebama učenika?

Okolinu za učenje potrebno je prilagoditi predmetu koji se poučava. U tom procesu važan je angažman učitelja i učenika u prilagodbi okoline uvjetima predmeta. Likovna učionica trebala bi biti zasebna kako učenicima ne bi stvarala tjeskobu zbog mogućeg straha od drugog predmeta. Osim fizičkog prostora, psihološka okolina također je važan čimbenik. Učenici se moraju osjećati sigurno i ugodno kako bi neometano mogli pratiti nastavni proces. To se može poboljšati rasporedom sjedenja i rasporedom klupa unutar prostora. Učitelj također mora biti spreman za nastavni sat, entuzijastičan te pružati podršku kako bi se uspostavio sustav međusobnog poštovanja.

Ovaj diplomski rad daje uvid u važnost okoline za učenje u osnovnim školama kako bi se učenicima mogla izgraditi pozitivna i sigurna okolina u kojoj mogu dostići svoj kreativni potencijal.

5. LITERATURA

1. *Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi* https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_10_124_3065.html, zadnje pregledano 17.1.2024.
2. *Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja* https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2129.html, zadnje pregledano 17.1.2024.
3. *Državni pedagoški standard srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2130.html, zadnje pregledano 17.1.2024.
4. *Povijest hrvatskog školstva i pedagogije*, Emerik Munjiza, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, 2009.
5. *Kurikulum nastavnog predmeta Likovna kultura za osnovne škole i Likovna umjetnost za gimnazije*, 2019. Ministarstvo znanosti i obrazovanja
6. *Super-nastava: Nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*, Eric Jensen, EDUCA, 1995.
7. mozak. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 23.7.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/mozak>
8. *Gardnerov model višestrukih inteligencija*, Anđelka Slavić, stručni članak, 2009., <https://hrcak.srce.hr/file/122444>, zadnje pristupljeno 23.7.2024.
9. *Emocionalna inteligencija*, Daniel Goleman, 1997., Mozaik knjiga, Zagreb
10. *Teacher Behaviors that Foster Creativity. Educational Psychology Review*, G. B. Esquivel, 1995.
11. *Education for Creative Potential. Scandinavian Journal of Educational Research*, M. A. Runco, 2003.
12. *Applying Psychological Theories to Educational Practice*, R. Sternberg, American Educational Research Journal, 2008.
13. kreativnost. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 25.7.2024.
<<https://www.enciklopedija.hr/clanak/kreativnost>>.

14. *Daroviti učenici, Život i škola*, Lj. Vranjković, 2010.
15. *Kako postati pun ideja: menadžeri i kreativnost*, V. Srića, Zagreb, 2003.
16. *Establishing a Classroom Environment That Promotes Interaction and Improved Student Behavior*, Steve Grubaugh, Richard Houston, Taylor & Francis Ltd., 1990.
17. *Classroom Environment and Student Affective Performance: An Effective Profile*, Yin Cheong Cheng, The Journal of Experimental Education, Vol. 62, No. 3, Taylor & Francis, Ltd 1994.
18. *Stilovi roditeljskoga odgoja, slobodno vrijeme i rizično ponašanje mladih*, Zora Raboteg-Šarić i suradnici, znanstveni rad, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 2002.,
<https://hrcak.srce.hr/file/30831>
19. *The relationship among communication apprehension and immediacy on motivation to study*, A. B. Frymier, Communication reports, 1993.
- 20.. *The effects of teachers' attitudes on students' personality and performance*, Mucella Uluga, Melis Seray Ozdenb, Ahu Eryilmazc, Istanbul Kultur University, Department of Psychology, Istanbul, 2011.
21. *The effect of leadership behavior and use of power of Hong Kong secondary school teachers on classroom climate*, M. S. Ho, Educational Research Journal, 1989.
22. *Establishing a Classroom Environment That Promotes Interaction and Improved Student Behavior*, Steve Grubaugh, Richard Houston, Taylor & Francis Ltd., 1990.
23. *The onset of schizophrenia: an attempt to form an analysis of delusion*, Conrad Klaus, Stuttgart, 1958.
24. *Seeing faces where there are none: Pareidolia correlates with age but not autism traits*, Muhammad Rahman, Jeroen J.A. van Boxtel, članak, Discipline of Psychology, School of Health Sciences, Faculty of Health, University of Canberra, 2022.,
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0042698922000773?via%3Dihub>, zadnje pregledano 1.8.2024.
25. *Gender and Emotion: Masculine identity and restrictive emotionality*, J. Jansz, 2000.

6. PRILOZI

1. Primjer ankete

1. Je li učionica za likovnu kulturu u tvojoj školi isključivo namijenjena za likovnu kulturu?

2. Kako se osjećaš u učionici likovne kulture?

3. Što bi volio/la promijeniti u učionici?

4. Zbog izgleda učionice želim provoditi više vremena u njoj DA NE

5. U učionici likovne kulture, osjećam se kreativnijim/kreativnijom DA NE

6. Što (ili tko) ti pomaže da imaš više ideja i rješenja za likovni rad na satu likovne kulture?

2. Priprema za nastavni sat *Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi izražavanja osjećaja*

Ime i prezime studenta: Marija Matok

Škola: Osnovna škola Jabukovac

Razredni odjel: 5.

Školska godina: 2022./2023.

Dan izvedbe: 3.5. 2023. i 10.5. 2023.

Priprema za nastavni sat:

Naziv NT/J :

**Moj unutarnji svijet - boja i asocijacije u ulozi
izražavanja osjećaja**

Iz nastavne teme: Čovjek iznutra i izvana

Tip sata: Obrada novog nastavnog sadržaja

I. CILJ I ISHODI UČENJA U NASTAVNOJ JEDINICI (znanja, vještine i stavovi)

Odgojno-obrazovni cilj nastavnog sata:

Cilj nastavnog sata je učenike motivirati da razgovaraju o svojim osjećajima te da ih vizualiziraju na svom radu pomoću asocijativne vrijednosti boja.

ISHODI UČENJA (postignuća učenika/kompetencije/znanje, vještine, vrijednosti i stavovi)

Učenik će moći:

Vizualizirati osjećaje pomoću asocijativne vrijednosti boja.

Objasniti korištenje određenih boja i asocijacija u opisivanju svojeg unutarnjeg stanja.

Staviti u odnos svoj i tuđi rad.

Primijeniti boju i udaljene asocijacije na svom radu.

II. DIDAKTIČKO-METODIČKI PODACI O NASTAVNOJ JEDINICI

Etape nastavnog sata :	<p>1. Uvod 5 min.</p> <p>2. Fokusirano istraživanje10 min.</p> <p>3. Realizacija ideje ... 55 min.</p> <p>4. Analiza i vrednovanje ostvarenih likovnih radova20 min.</p>
Likovno područje:	Oblikovanje na plohi 2D
Nastavna tema:	Čovjek iznutra i izvana
Međupredmetna tema:	<p>Učiti kako učiti</p> <p>uku C.2.4.</p> <p>4. Emocije</p> <p>Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.</p> <p>uku D.2.2.</p> <p>2. Suradnja s drugima</p> <p>Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.</p>
Ključni pojmovi:	Asocijativnost boje
Likovni elementi:	Boja
Elementi gradnje likovne sintakse:	Jedinstvo
Likovni motiv:	Prikaz vlastitih osjećaja
Likovni problem:	Asocijativnošću boja postići jedinstvo u kompoziciji
Likovno tehnička sredstva:	Vodene boje
Likovno-umjetnička djela vezana uz nastavnu jedinicu:	Rorschach test
Oblici rada:	<p>sociološki oblik rada: rad u grupi</p> <p>psihološki oblik rada: po zamišljanju</p>

Metode poučavanja i načini na koje učenici uče:	brainstorming, pronalaženje sličnosti i razlika, načelo “Magareći most”, razgovor, vrednovanje
Mediji (nastavna sredstva i pomagala):	Ppt prezentacija, papiri, oblici
Korelacija:	Hrvatski jezik OŠ HJ C.5.1. uočava uporabu i organizaciju pojedinih sadržajnih i grafičkih elemenata u različitim tiskanim medijskim tekstovima radi prenošenja poruke
Literatura:	a) Za učenike (udžbenici, priručnici i drugi izvori znanja): 1. Miroslav Huzjak: MOJE BOJE 5 - udžbenik iz likovne kulture za 5. razred osnovne škole, Školska knjiga, 2019.
	b) Za nastavnika (stručno-znanstvena, metodička, pedagoška, psihološka): 1. Kurikulum nastavnog predmeta likovne kulture za osnovne škole i likovna umjetnost za gimnazije

III. RAZRADA NASTAVNOG SATA («SCENARIJ»)

(Detaljna razrada sata – «scenarij» nastavnog procesa. Ovdje se detaljno razrađuje sat onako kako će se izvesti: pritom se *ne* prepričava sadržaj, već naznačuju načini učenja i poučavanja. Treba odrediti ne samo što će raditi nastavnik, već i što će raditi učenici: nastavnik osmišljava, oblikuje, priprema i

ETAPE NASTAVNOG SATA	UČITELJ	UČENIK	OBLICI RADA	METODE RADA	NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA
<p>1. <u>UVOD I PONAVLJANJE</u></p> <p>3 min</p> <p>1.1. Uvod</p>	<p><i>Dobar dan! Ja sam Marija Matok i danas ću vam održati sat likovne kulture. Za početak, molila bih vas da se podijelite u 4 grupe.</i></p>	<p>-pozdravljaju studenticu</p> <p>-dijele se u grupe</p>	<p>Rad u grupi</p>	<p>Frontalni rad</p>	

<p><u>2. FOKUSIRANO Iстраživanje</u></p> <p>10 min</p>	<p>-daje upute</p> <p><i>Sada kada ste se podijelili u grupe, dobit ćete dva zadatka. Prvi zadatak ću vam podijeliti. Dobit ćete sličice koje ćete rasporediti po želji u neku imaginarnu priču. Boje sličica neka vam pomognu u pričanju priče. Nakon što to riješite, morate ispričati kakvu ste priču izmislili. Za ovo imate 3 minute.</i></p> <p>-dijeli materijale za rad</p> <p>-obilazi grupe</p> <p><i>Vidim da je većina gotova. Možemo svi doći do prve grupe da nam objasne što su smislili.</i></p> <p><i>Ostali, promotrite što su složili.</i></p> <p><i>Koje ste boje koristili u svojoj priči?</i></p> <p><i>Zašto ste koristili te boje?</i></p> <p><i>Možemo promotriti što je druga grupa složila.</i></p>	<p>-promišljaju o rasporedu elemenata</p> <p>-konzultiraju se s vršnjacima</p> <p>-premještaju oblike</p> <p>-vizualiziraju gotovi rad</p> <p>- promatraju rješenja</p> <p>-sudjeluju u raspravi</p> <p>-prate fotografije</p> <p>-iznose asocijacije</p> <p><i>Izmislili smo priču o žalosnom čovjeku koji ide po danu na posao i pronađe psa. Pas se igrao sa čovjekom i tada su oboje postali sretni i otišli na plažu.</i></p> <p><i>Odabrali smo plavu boju za žalosnog čovjeka, a crvenu za psa.</i></p> <p><i>Koristili smo ih jer nas je žuti krug podsjećao na sunce, a plavi čovjek na tugu. Plavi val izgleda kao valovi na moru.</i></p> <p><i>Nas je crveni čovjek podsjećao na ljutog čovjeka jer se zacrvenimo kada smo ljuti. Plavi</i></p>	<p>Rad u grupi</p>	<p>Frontalni rad</p> <p>Razgovor</p>	<p>PPT prezentacija, oblici</p>
--	---	---	--------------------	--------------------------------------	---------------------------------

	<p><i>Jeste li svi dobili iste oblike?</i></p> <p><i>Tako je. Svi ste zapravo dobili iste oblike, no različitih boja.</i></p> <p><i>Jeste li imali iste priče? Što mislite zašto?</i></p> <p><i>Možemo zaključiti da boja ima veliku ulogu u pričanju priče i s asocijacijama općenito.</i></p> <p><i>Emocije također možemo prikazati bojom. Jedna grupa je imala plavog žalosnog čovjeka, druga rozog zaljubljenog, treća crvenog ljutog.</i></p> <p><i>To se zove asocijativnost boja - svatko od nas doživljava pojedinu boju drugačije, na svoj način. Zato jer asocijativna vrijednost boje ovisi o iskustvima, sjećanjima i emocijama pojedine osobe.</i></p> <p>-potiče na razgovor</p>	<p><i>pas je bio tužan jer je izgubio loptu, ali ju je našao ispod drveta.</i></p> <p><i>Da, ali su različite boje.</i></p> <p>-zaključuju svrhu zadatka</p> <p><i>Ne. Jer su svakog boje podsjećale na nešto drugo.</i></p> <p>-povezuju boje sa pojmovima</p> <p>-zapisuju pojam asocijativna vrijednost boje na ploču</p> <p>-pamte pojam asocijativna vrijednost boje</p>			
--	--	---	--	--	--

<p>3. REALIZACIJA IDEJE</p> <p>3.1. Najava zadatka</p> <p>10 min</p>	<p><i>Sada ćemo još malo istražiti boje.</i></p> <p><i>Prvo ćemo ćemo ponoviti koje sve slikarske tehnike poznajete, odnosno s čime ste do sad slikali na nastavnom satu.</i></p> <p><i>Kako radite sa vodenim bojama?</i></p> <p><i>Odlično, kako biste nanijeli boju po papiru a da ne koristite kist?</i></p> <p><i>Jako kreativno! Podijelit ću vam papire pa ćete neke od tih načina isprobati.</i></p> <p>- potiče učenike da usporede načine nanošenja boja i nastale mrlje</p> <p>-najavljuje likovni zadatak</p> <p><i>Sada kada ste isprobali različite načine nanošenja boje i dobili različite rezultate, promotrite ono što ste dobili. Razmislite kako bi te boje povezali s onim što danas osjećate.</i></p> <p><i>Vaš današnji zadatak je u grupi pomoću boje i naslikati dojam vaših trenutnih osjećaja. Koristite vodene boje. Odaberite početnu boju koja predstavlja vašu trenutnu emociju koju osjećate, kasnije nadodajte boje ostalih emocija kojih osjećate. Svatko u grupi može početi na nekom dijelu papira te se u jednom dijelu procesa spojiti s ostalima ne mješajući međusobno boje na papiru. Možete otiskivati s manjeg papira na veći papir. Koristite mrlje i</i></p>	<p>-prisjećaju se tehnika</p> <p><i>Radili smo sa pastelama, bojicama, flomasterima, temperom, vodenim bojama...</i></p> <p><i>Odaberemo boju koju želimo i pomiješamo ju s vodom i sa kistom stavimo na papir. Boju možemo razliti po papiru, otiskivati nešto po njemu...</i></p> <p>-primjenjuju tehniku akvarela; isprobavaju različite načine nanošenja boja, uspoređuju otkriveno</p> <p>-slušaju upute</p> <p>-pripremaju se za rad</p> <p>- promišljaju o svojim osjećajima; povezuju boje sa osjećajima</p>	<p>individualni rad</p>	<p>Razgovor</p> <p>praktičan rad</p>	<p>Vodene boje</p> <p>Papir</p> <p>Spužva</p>
---	---	---	-------------------------	--------------------------------------	---

	<p><i>oblike – na radu ne smije biti niti jedan prepoznatljivi element. Možete koristiti spužvu, razliti boju itd.</i></p> <p><i>Vaše boje trebaju se spojiti u jedinstvenu cjelinu.</i></p>				
<p>3.2. IZVEDBA ZADATKA</p> <p>45 min</p>	<ul style="list-style-type: none"> -obilazi učenike - potiče na rad i promišljanje - daje dodatne upute ukoliko je potrebno 	<ul style="list-style-type: none"> -slušaju upute - razmišljaju o svojim osjećajima - povezuju boje i osjećaje -odabiru boje -promišljaju o rasporedu elemenata -razgovaraju unutar grupe -primjenjuju asocijativne vrijednosti boje -iznose prijedloge članovima grupe -grade kompoziciju 	rad u grupi	<p>praktičan rad</p> <p>razgovor</p>	

		- koriste različite načine nanošenja boje			
<p><u>4. ANALIZA I VREDNOVANJE</u></p> <p>5.1. Priprema</p> <p><u>2 min</u></p> <p>5.2. Ponavljanje</p> <p>5.3. Analiza i vrednovanje</p>	<p><i>Ako ste završili, možemo analizirati radove.</i></p> <p>-provodi ponavljanje</p> <p><i>Koji je bio današnji zadatak?</i></p> <p><i>Sada ćemo analizirati radove, a nakon toga ćemo odigrati kratku igru i razgovarati o današnjem satu.</i></p> <p>-provodi analizu</p> <p><i>Prva grupa može analizirati svoj rad. Koje ste emocije prikazali? Zašto baš te boje?</i></p> <p><i>Pokušajte pronaći neke mrlje ili oblike koji vas podsjećaju na nešto.</i></p>	<p>-završavaju radove</p> <p>-prisjećaju se zadatka</p> <p><i>Zadatak je bio naslikati dojam vlastitih osjećaja bojom.</i></p> <p>-pripremaju radove za analizu</p> <p>-slušaju prezentaciju</p> <p>-sudjeluju u analizi</p> <p>-iznose vlastite asocijacije</p> <p>-zapažaju korištene boje</p> <p><i>Sve smo bile sretna pa smo koristile rozu, žutu i crvenu boju. Te boje su nam najdraže pa ih povezujemo sa srećom. Razlile smo boju i</i></p>	rad u grupi	<p>Razgovor</p> <p>traženje sličnosti i razlika</p> <p>vrednovanje</p>	Radovi

<p>likovnih ili vizualnih radova</p> <p>20 min</p>	<p><i>Koje ste oblike u mrljama prepoznali na svom radu?</i></p> <p><i>Iz tih mrlja ste prepoznale nešto što vas veseli i što je povezano s bojom koju ste koristile.</i></p> <p><i>Možemo vidjeti da je druga grupa isto koristila crvenu boju.</i></p> <p>-potiče na razgovor</p> <p>-provodi analizu na ostalim radovima</p> <p><i>Što možemo zaključiti iz vaših radova?</i></p> <p><i>Vidimo da svatko doživljava određenu boju drugačije. Crvena ne mora nužno biti sretna, a plava ne mora uvijek podsjećati na tugu.</i></p>	<p><i>otiskivale na papir. Oblici mrlja izgledaju kao sunce i cvijeće.</i></p> <p><i>Da, crvenu smo koristili jer smo bili ljuti jer se nismo mogli dogovoriti oko rada. Boju smo nanosili tako što smo ju špricali po papiru.</i></p> <p><i>Da svakome neka boja znači nešto drugo.</i></p> <p>-iznose zaključak</p>			
--	--	--	--	--	--

	<p><i>Možemo ponoviti, koje ste sve oblike pronašli u mrljama?</i></p> <p><i>Većina oblika koje ste pronašli su bili povezani s bojom koju ste koristili.</i></p> <p><i>Je li vam bilo lako pronaći poznate oblike u mrljama radova?</i></p> <p><i>Jeste li ikada u prirodi pronašli asocijacije?</i></p> <p><i>To se naziva pareidolija. Pareidolija je fenomen gdje osoba prepoznaje nešto poznato ondje gdje to zapravo ne postoji. Stavila sam nekoliko slika na prezentaciju gdje ćete prepoznati neke oblike.</i></p> <p><i>Vrlo ste maštoviti, svatko vidi nešto drugo.</i></p> <p><i>Za kraj, u svojoj grupi ćete prošetati prostorom i pronaći neke mrlje, predmete, pukotine koje izgledaju kao nešto drugo. Fotografirajte ih, zapišite što vidite i pošaljite.</i></p> <p><i>Hvala vam i doviđenja.</i></p>	<p>-prisjećaju se oblika</p> <p><i>Cvijet, sunce, oblak, čovjek koji šeće, pas...</i></p> <p><i>Da.</i></p> <p>-promišljaju o svom svakodnevnom životu</p> <p><i>Da, kada sam gledao oblake izgledali su kao motocikl.</i></p> <p><i>Da, jedna lokva na podu izgledala je kao malo jezero sa ribama, a ribe su bile lišće.</i></p> <p>-povezuju gradivo</p> <p><i>Ova špilja izgleda kao oko, a oblak kao medvjed.</i></p> <p>-pronalaze asocijacije</p> <p>-sudjeluju u zadatku</p> <p><i>Doviđenja.</i></p>	<p>Rad u grupi</p> <p>Individualni rad</p>	<p>Razgovor</p>	<p>PPT prezentacija</p>
--	---	--	--	-----------------	-------------------------

IV. PLAN PLOČE

3. Priprema za nastavni sat *Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji*

Ime i prezime studenta: Marija Matok

Škola: OŠ Jabukovac

Razredni odjel: 5.

Školska godina: 2022./2023.

Dan izvedbe: 17.5. 2023., 24.5. 2023.

Priprema za nastavni sat:

Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj kompoziciji

Iz nastavne teme: Osobno i društveno

Tip sata: Obrada novog nastavnog sadržaj

I. CILJ I ISHODI UČENJA U NASTAVNOJ JEDINICI (znanja, vještine i stavovi)

Odgojno-obrazovni cilj nastavnog sata: Cilj nastavnog sata je učenike upoznati s vrstama masa te kako ih upotrijebiti u svom radu; potaknuti učenike na promišljanje o ljudskom utjecaju na okoliš.

ISHODI UČENJA (postignuća učenika/kompetencije/znanje, vještine vrijednosti i stavovi)

Učenik će moći:

Prepoznati vrste masa.

II. DIDAKTIČKO-METODIČKI PODACI O NASTAVNOJ JEDINICI

Etape nastavnog sata :	<p>1.Uvod 1 min.</p> <p>2. Fokusirano istraživanje 10 min.</p> <p>3. Ponavljanje 7 min.</p> <p>4. Realizacija ideje, npr. praktični rad učenika/ individualno i poticaj/učitelj 60 min.</p> <p>5. Analiza i vrednovanje ostvarenih likovnih radova 12 min.</p>
Likovno područje:	Oblikovanje u prostoru - 3D
Nastavna tema:	Osobno i društveno
Međupredmetna tema:	<p>Održivi razvoj</p> <p>odr C.2.3. Prepoznaje važnost očuvanja okoliša za opću dobrobit.</p> <p>Svjestan je važnosti očuvanja okoliša za dobrobit u svojoj zajednici.</p> <p>odr B.2.2. Prepoznaje primjere održivoga razvoja i njihovo djelovanje na lokalnu zajednicu</p>

Ključni pojmovi:	Vrste masa
Likovni elementi:	Volumen
Elementi gradnje likovne sintakse:	Harmonija
Likovni motiv:	Imaginarni stroj za poboljšanje stanja okoliša
Likovni problem:	Kombinacijom vrsta masa izraditi harmoničnu cjelinu
Likovno tehnička sredstva:	Karton, pik traka, kartonska ambalaža, plastična ambalaža
Likovno-umjetnička djela vezana uz nastavnu jedinicu:	Stonehenge, Brancusi - Poljubac, Jean Arp - Ženska figura, Pablo Picasso - Figura, Alexander Calder - Mobil, Rue de Ponthieu, Vojin Bakić - Razlistala forma, Barbara Hepworth - Ovalna skulptura, Joseph Schnitzer - Bez naziva
Oblici rada:	sociološki oblik rada: rad u grupi, individualni rad psihološki oblik rada: zamišljanje
Metode poučavanja i načini na koje učenici uče:	Brainstorming, radionica budućnosti, pronalaženje sličnosti i razlika
Mediji (nastavna sredstva i pomagala):	PPT prezentacija, Learning apps
Korelacija:	Tehnička kultura OŠ TK C.5.2. Učenik: <ul style="list-style-type: none"> • objašnjava namjenu tehničke tvorevine • opisuje pozitivan i negativan utjecaj na čovjeka i okoliš • navodi mogućnosti uporabe tvorevine • uspoređuje izgled odabrane tvorevine s drugim tvorevinama iste ili slične namjene
Literatura:	a) Za učenike (udžbenici, priručnici i drugi izvori znanja): <ol style="list-style-type: none"> 1. Miroslav Huzjak: MOJE BOJE 5 - udžbenik iz likovne kulture za 5. razred osnovne škole, Školska knjiga, 2019.
	b) Za nastavnika (stručno-znanstvena, metodička, pedagoška, psihološka): <ol style="list-style-type: none"> 1. Kurikulum nastavnog predmeta likovne kultura za osnovne škole i likovna umjetnost za gimnazije

III. RAZRADA NASTAVNOG SATA («SCENARIJ»)

(Detaljna razrada sata – «scenarij» nastavnog procesa. Ovdje se detaljno razrađuje sat onako kako će se izvesti: pritom se *ne* prepričava sadržaj, već naznačuju načini učenja i poučavanja. Treba odrediti ne samo što će raditi nastavnik, već i što će raditi učenici: nastavnik osmišljava, oblikuje, priprema i

ETAPE NASTAVNOG SATA	UČITELJ	UČENIK	OBLICI RADA	METODE RADA	NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA
<p>1. UVOD</p> <p>1 min</p> <p>1.1. Priprema</p> <p>Uvod u problematiku, motivacija</p>	<p><i>Dobar dan! Ja sam Marija Matok i danas ćemo se baviti zanimljivom temom. Za početak, molila bih vas da se podijelite u 4 grupe i pripremite mobitele.</i></p> <p>-priprema grupe za rad</p> <p>-prikazuje</p>	<p><i>Dobar dan.</i></p> <p>-pomažu u slaganju grupa</p> <p>-pripremaju se za rad</p> <p>-raspoređuju klupe</p>	- individualni rad		- powerpoint prezentacija
<p>1.2 Ponavljanje, usmjeravanje pažnje i motivacija za nast. sadržaj (npr. kreativna igra pomoću koje se otkriva problem na široj razini)</p>	<p>-daje upute</p> <p><i>Možete pripremiti mobitele. Skenirajte kod i spojite fotografije skulptura za koje smatrate da su slične po nekom zajedničkom elementu.</i></p>	<p>- identificiraju poznate primjere</p> <p>-raspoređuju primjere</p> <p>-promišljaju o primjerima</p> <p>-spajaju fotografije</p> <p>-uočavaju sličnosti i razlike</p>	- individualni rad	<p>- razgovor</p> <p>-pronalaženje sličnosti i razlika</p>	<p>- powerpoint prezentacija</p> <p>- Learning apps</p>

<p>2. FOKUSIRANO Iстраživanje</p> <p>2.1. Rješavanje uvodnog zadatka</p> <p>(povezivanje otkrivenog problema s nastavnim sadržajem, pomoću umjetničkog djela i primjera iz svakodnevnog života)</p> <p>3 min</p>	<p><i>Nadam se da ste riješili. Koje ste primjere spojili?</i></p> <p><i>Uočili ste da neke skulpture imaju istu vrstu oblikovanja mase, tj. prostor ulazi i izlazi iz njih na isti način.</i></p> <p><i>Možemo pobliže promotriti ove primjere.</i></p> <p>-analizira vrste masa na primjerima</p> <p><i>Skulptura kroz koju ne prolazi prostor i koja je jednostavno izvedena, gotovo pravilno i geometrijski naziva se monolitna ili zbijena masa. Trebam nekog da zapisuje pojmove na ploču.</i></p> <p>...</p> <p>-pojašnjava vrste masa na ostalim primjerima</p> <p><i>Zaključili smo da postoje 5 vrsta masa: udubljeno-ispupčena, monolitna ili zbijena, linijski istanjena, plošno istanjena i prošupljena.</i></p>	<p><i>Ja sam spojila ovo veliko kamenje.</i></p> <p><i>Ja sam spojio ove dvije jer imaju rupu.</i></p> <p>- sudjeluju u rješavanju</p> <p>- prepoznaju poznate primjere</p> <p>-opisuju primjere</p> <p>-uočavaju razlike između masa</p> <p>-izdvajaju određene primjere</p> <p>-zapisuju pojmove na ploču</p>	<p>- rad u skupini</p>	<p>- razgovor</p> <p>- rad s ilustrativnim materijalima/vizualnim izvorima</p> <p>- istraživanje usmeno izlaganje</p> <p>- Istraživačka Igra</p>	<p>- powerpoint prezentacija</p> <p>- dodatne fotografije</p> <p>- Ilustrativni primjeri</p> <p>-Learning apps</p> <p>-ploča</p>
<p>7 min</p>	<p>-najavljuje igru</p> <p><i>Da ponovimo naučeno, odigrat ćemo kratku igru. Promotrite prostor oko sebe i pronađite predmet koji odgovara jednoj vrsti mase koju smo naučili.</i></p>	<p>-uočavaju predmete iz okoline</p> <p>-povezuju s naučenim; prepoznaju i nabrajaju vrste masa</p> <p>-sudjeluju u igri</p>	<p>- individualni rad</p>	<p>- razgovor</p>	

				- usmeno izlaganje	
<p>2.3. Zadatak</p> <p>7 min</p>	<p><i>Možete se vratiti na mjesta. Promotri ste svoj bliski okoliš, sada ćemo još malo razmišljati o njemu.</i></p> <p>-daje upute</p> <p><i>Sada ćete izvući jedan suvremeni ekološki problem – zagađenje zraka, poplave i suše, onečišćenje mora i rijeka i izumiranje životinja. Diskutirajte o tom problemu, kako utječe na okoliš i ljude te kako bi ga se moglo sprječiti.</i></p>	<p>-slušaju upute</p> <p>-provode zadatak</p> <p>-diskutiraju međusobno</p> <p>-daju prijedloge</p>	<p>- Rad u grupi</p>	<p>- razgovor, diskusija</p>	<p>- listići</p>

<p><u>3. NAJAVA ZADATKA</u></p> <p>2 min</p>	<p>-najavljuje zadatak</p> <p><i>Današnji zadatak je od kartonske ambalaže izraditi stroj koji bi riješio problem o kojem ste diskutirali unutar grupa. Prisjetite se o čemu ste razgovarali i primijenite to na vašem radu. Kombinirajte vrste masa koje smo naučili. Iskoristite barem dvije vrste masa na radu. Dijelovi stroja moraju biti u harmoniji, smisleni te da imaju određenu funkciju. Na kraju ćete prezentirati svoj uradak ostatku razreda.</i></p>	<p>-prisjećaju se vrsta masa</p> <p>-smišljaju ideje</p>	<p>- rad u grupi</p>	<p>- razgovor</p>	
<p><u>4. REALIZACIJA IDEJE, PRAKTIČNI RAD UČENIKA</u></p> <p>60 min.</p>	<p>-demonstrira rezanje i ljepljenje kartona</p> <p>-prilazi individualno grupama</p> <p>-pojašnjava zadatak</p> <p>-potiče na rad</p>	<p>-prikupljaju pribor za rad</p> <p>-sastavljaju dijelove</p> <p>- kreiraju/samostalno izvode zamišljenu ideju</p>	<p>- grupni rad</p>	<p>- demonstracija</p> <p>- razgovor</p> <p>- praktičan rad</p> <p>- kombiniranje</p> <p>- građenje</p>	<p>Karton, ambalaža, pik traka</p>

<p><u>5.ANALIZA I VREDNOVANJE OSTVARENIH LIKOVNIH ILI VIZUALNIH RADOVA</u></p>	<p>- najavljuje analizu i vrednovanje likovnih radova</p> <p><i>Završavajte radove, polako čistite radno mjesto.</i></p> <p><i>Koji je bio današnji zadatak?</i></p>	<p>-organiziraju radni prostor</p> <p>-prisjećaju se zadatka</p> <p><i>Danas smo izradili stroj koji rješava neki suvremeni problem. Trebali smo koristiti različite vrste masa.</i></p>	<p>- rad u grupi</p>	<p>- razgovor</p>	<p>- ploča</p> <p>- power point prezentacija</p>

<p>5.1. Analiza i vrednovanje likovnih ili vizualnih radova</p> <p>10 min</p>	<p>-započinje analizu</p> <p><i>Sada ćemo promotriti što ste smislili. Prva grupa može prezentirati svoj rad.</i></p> <p><i>Mogu li ostali uočiti koje vrste masa je grupa koristila na svom radu?</i></p> <p><i>Tako je. Koji ste problem dobili?</i></p> <p><i>Vrlo zanimljivo. Zašto ste koristili baš te vrste masa?</i></p> <p><i>Povezali ste vrstu masa s nekom funkcijom.</i></p> <p>-provodi analizu s ostalim grupama</p> <p><i>Možete li se sjetiti nekih strojeva ili izuma koji su pomogli okolišu i ljudima?</i></p> <p><i>Danas se izumi fokusiraju na ekologiju i očuvanje okoliša što nam je itekako potrebno.</i></p> <p><i>Hvala i doviđenja</i></p>	<p>- analitički promatraju radove</p> <p>- uočavaju vrste masa</p> <p>-uspoređuju ostale radove</p> <p><i>Koristili su zbijenu, linijski istanjenu i prošupljenu masu.</i></p> <p><i>Dobili smo problem onečišćavanja zraka.</i></p> <p>- argumentiraju odabir masa</p> <p><i>Od linijski istanjene mase smo napravili mrežu, zbijena masa je tijelo stroja, a kroz prošupljenu masu ulazi zagađeni zrak, a na stražnji izlaz izlazi pročišćeni zrak.</i></p> <p>-prisjećaju se zadatka</p> <p>- objašnjavaju važnost očuvanja okoliša</p> <p><i>Električni auti, sateliti, solarne ploče...</i></p> <p><i>Doviđenja.</i></p>	<p>- grupni rad</p>	<p>- analitičko promatranje</p> <p>- razgovor</p> <p>- vrednovanje</p>	<p>-likovni radovi</p> <p>-PPT prezentacija</p>
--	---	---	---------------------	--	---

IV. PLAN PLOČE

**Stroj za bolji svijet - vrste masa u harmoničnoj
kompoziciji**

VRSTE MASA

LINIJSKI ISTANJENA

PLOŠNO ISTANJENA

UDUBLJENO-ISPUPČENA

PROŠUPLJENA

ZBIJENA (MONOLITNA)

